

PRAVNI SUSTAV SURADNJE NEPROFITNIH ORGANIZACIJA S
VLADOM I TIJELIMA LOKALNE SAMOUPRAVE I UPRAVE
U REPUBLICI HRVATSKOJ

Nakladnik

B.a.B.e.

Grupa za ženska ljudska prava
Zagreb, Prilaz Gjüre Deželića 26

Za nakladnika

RADMILA SUČEVIĆ

Lektura, kompjutorski slog i prijelom

MIRKO BANJEGLAV

Tisak

TISKARA ŽUPAC, Zagreb

ISBN 953-98148-3-9

Copyright © 2000 Međunarodni centar za neprofitno pravo (*International Center for Not-for-Profit Law* – ICNL), Budimpešta. Sva prava pridržana. Za ICNL istraživanje pripremila Sanja Barić (Pravni fakultet u Rijeci).

Ovaj rad omogućila je podrška ENI/DGSR/CS, ENI, Agencija Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj (US AID), pod uvjetima ugovora br. EE-A-00-98-00015-00. Stajališta iznijeta u ovoj brošuri predstavljaju mišljenja autora, a ne nužno i stajališta Agencije Sjedinjenih Država za međunarodni razvoj.

Sanja Barić

PRAVNI SUSTAV SURADNJE

NEPROFITNIH ORGANIZACIJA S VLADOM I TIJELIMA
LOKALNE SAMOUPRAVE I UPRAVE U
REPUBLICI HRVATSKOJ

B.a.B.e.

Zagreb, 2000.

SADRŽAJ

UVOD	7
1. OSNOVNI POJMOVI	
1.1. UDRUGE	9
1.2. HUMANITARNE ORGANIZACIJE	10
1.3. URED VLADE RH ZA UDRUGE	11
1.4. ZAKLADE I FUNDACIJE	12
1.5. USTANOVE	14
2. IZRAVNO DRŽAVNO FINANCIRANJE	
2.1. OPĆI UVJETI	16
2.2. FINANCIRANJE PO POSEBNIM PROPISIMA	18
a) Udruge proizašle iz Domovinskog rata	18
b) Financiranje od igara na sreću	18
c) Športske udruge	19
d) Udruge tehničke kulture	20
e) Studentske udruge	20
f) Udruge nacionalnih manjina	21
g) Udruge za zaštitu okoliša	22
h) Dobrovoljna vatrogasna društva	23
i) Ostale strukovne udruge	24
3. UGOVARANJE I OBAVLJANJE ODREĐENIH POSLOVA KOJI SE OBAVLJAJU KAO JAVNA SLUŽBA	
3.1. ZDRAVSTVO	26
3.2. SOCIJALNA SKRIB	27
3.3. ODGOJ I OBRAZOVANJE	30
a) Predškolski odgoj	30
b) Osnovno školstvo	31
c) Srednje školstvo	32
3.4. VISOKO ŠKOLSTVO I ZNANOST	34
3.5. NEKI POSLOVI IZ PODRUČJA KULTURE	36
a) Zakon o knjižnicama (NN 105/97)	36
b) Zakon o muzejima (NN 142/98)	37
3.6. KONCESIJE	37

4. OSTALE MOGUĆNOSTI SURADNJE

a) Zakon o zaštiti okoliša (NN 82/94 i 128/99)	38
b) Uredba o procjeni utjecaja na okoliš (NN 34/97)	38
c) Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda (NN 73/97)	38
d) Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama (NN 111/97)	38
e) Odluka o osnivanju Povjerenstva Vlade RH za osobe s invaliditetom (NN 45/97)	39
f) Odluka o osnivanju Komisije za suzbijanje zloupotrebe droga (NN 68/93)	39
g) Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži	39
h) Nacionalna politika za promicanje jednakosti	40
i) Nastavak obnove ratom stradalih područja (NN 159/98)	40
j) Zakon o zapošljavanju (NN 59/96)	41
k) Odluka o izradi Strategije razvitka RH <i>Hrvatska u 21. stoljeću</i> (NN 29/00)	41

5. SURADNJA NA LOKALNOJ RAZINI

5.1. FINANCIRANJE I POSEBNE MOGUĆNOSTI SURADNJE	42
a) Uredba o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova (NN 101/98)	43
b) Plan intervencija u zaštiti okoliša (NN 82/99)	43
c) Zakon o komunalnoj djelatnosti (NN 36/95, 70/97 i 128/99)	43
d) Zakon o otocima (NN 34/99) i model revitalizacije i održivog razvitka otoka Cres	43
5.2. PROBLEMI U SURADNJI S LOKALNIM VLASTIMA I OSNIVANJE REGIONALNOG CENTRA	45

ZAKLJUČAK	47
---------------------	----

UVOD

Polazeći od strukturalno-operativne definicije Salomona i Anheiera¹, neprofitni sektor se uobičajeno identificira kumulativnim prisustvom pet čimbenika: određeni stupanj organiziranosti, privatnost, neprofitna distribucija, samouprava i dobrovoljnost. Pojam neprofitnih organizacija nema eksplicitnu pravnu definiciju u postojećim zakonskim tekstovima Republike Hrvatske (dalje: RH). U ovom se radu pojam neprofitnih organizacija koristi u svojem uobičajenom, užem smislu riječi te ne uključuje političke stranke, vjerske zajednice, sindikate i udruge poslodavaca.² Naizmjenično se, sukladno pravnim izvorima, koristi i termin nevladine organizacije, odnosno udruge. Nadalje, treba razlikovati pojam civilno društvo od pojma neprofitnih organizacija koje u svakom slučaju predstavljaju značajni dio prethodnog pojma. Međutim, civilno društvo označava mnogo širi krug subjekata. Osim nevladinih organizacija, ono obuhvaća i vjerske zajednice, političke stranke, sindikate, različite neformalne skupine unutar društva. Zapravo, civilnim društvom se označava kvaliteta ustroja cjelokupnog društva po idealnim načelima pluralizma, demokratičnosti i otvorenosti, u kojem su neprofitne organizacije jedan od pojavnih oblika, a njihov položaj, uloga i tretman jedno od mjerila stupnja konkretizacije idealnih načela.

Suradnja između države i neprofitnih organizacija označava, u ovom radu, isključivo “aktivnu” suradnju, tj. izravno financiranje iz središnjeg ili lokalnog proračuna, ugovaranje i prenašanje poslova iz tradicionalno državnog djelokruga na nevladine organizacije te ostale

---

¹ Salamon, L. M., Anheier, H. K: *In Search of the Nonprofit Sector. I: The Question of Definitions*, *Voluntas* (1992), 3(2): p. 125-151.

² Zakon o trgovačkim društvima (*Narodne novine* 111/93 i 34/99) uređuje i gospodarsko interesno udruženje kao pravnu osobu koju osnivaju dvije ili više fizičkih i pravnih osoba da bi olakšale i promicale obavljanje gospodarskih djelatnosti koje čine predmet njihova poslovanja, te da bi poboljšale ili povećale njihov učinak, ali tako da ta *pravna osoba za sebe ne stječe dobit*. Međutim, budući da se radi o trgovačkom društvu čiji predmet poslovanja mora biti u vezi s gospodarskim djelatnostima koje obavljaju članovi udruženja, takvo udruženje ne smatra se neprofitnom organizacijom u svrhu ovog rada.

oblike suradnje. Porezni tretman i eventualne porezne olakšice kao sustav neizravne suradnje između države i neprofitnih organizacija u RH predmet su već objavljenog rada.³

Ustav RH iz 1990. godine proglašava slobodu udruživanja jednim od temeljnih političkih prava (čl. 43): “(1) Građanima se jamči pravo na slobodno udruživanje u svrhu zaštite njihovih probitaka ili zauzimanja za socijalna, gospodarska, politička, nacionalna, kulturna ili druga uvjerenja i ciljeve. U tu svrhu građani mogu slobodno osnivati političke stranke, sindikate i druge udruge, uključivati se u njih ili iz njih istupati. (2) Pravo slobodnog udruživanja ograničeno je zabranom nasilnog ugrožavanja demokratskog ustavnog poretka, te neovisnosti, jedinstvenosti i teritorijalne cjelovitosti RH.” Međutim, daljnjih odredbi koje bi upućivale na suradnju između države i neprofitnih organizacija nema. U tom smislu neizravno govore ustavne odredbe o ustrojstvu lokalne samouprave, nabrajajući, primjerice, lokalne poslove te određujući mogućnost sudjelovanja građana u upravljanju njima (čl. 128 i 129).

Temeljni oblici neprofitnih organizacija u RH su udruge, zaklade i fundacije, dok ustanove predstavljaju osnovne pravne subjekte za trajno obavljanje djelatnosti bez primarne svrhe stjecanja dobiti. Pregled ovih organizacija, kao i prikaz rada Vladinog Ureda za udruge, dan je u prvom dijelu. Drugi dio prikazuje mogućnosti izravnoga državnog financiranja nevladinih organizacija po općim i posebnim kriterijima. U trećem dijelu obrađuje se ugovaranje i obavljanje određenih poslova koji se obavljaju kao javna služba. Četvrti dio ukazuje na ostale mogućnosti suradnje, a peti se osvrće na lokalnu razinu i suradnju s lokalnim vlastima.

---

³ Bežovan, G., Sirovica, K.: *Porezni status neprofitnih organizacija u Hrvatskoj*, ICNL, 1998.

1. OSNOVNI POJMOVI

1.1. UDRUGE

Udruga je sukladno Zakonu o udrugama (*Narodne novine* – dalje: NN, 70/97 i 106/97) “svaki oblik dobrovoljnog udruživanja više građana i pravnih osoba sa sjedištem u Republici Hrvatskoj (dalje: RH) koji se, radi zaštite i promicanja zajedničkih ekoloških, gospodarskih, humanitarnih, informacijskih, kulturnih, etničkih i nacionalnih, prosvjetnih, socijalnih, strukovnih, športskih, tehničkih, zdravstvenih, znanstvenih i drugih interesa i ciljeva te njihovih uvjerenja, bez namjere stjecanja dobiti, podvrgavaju pravilima koja uređuju ustroj i djelovanje tog oblika udruživanja, ako zakonom nije drukčije određeno.” (čl. 2). Krajem 1999. godine, u RH je registrirano više od 17.000 udruga, od čega svega 10% na nacionalnoj razini, a ostalih 90% registrirano je na razini županija i gradova. Većina udruga bavi se socijalnom skrbi i humanitarnim pitanjima, športom i kulturnim amaterizmom.

Udrugu može osnovati 10 domaćih ili stranih fizičkih ili pravnih osoba, a pravnu osobnost ona stječe upisom u registar udruga ovisno o području djelovanja. Udruga može obavljati samo one djelatnosti kojima se ostvaruju njezini ciljevi utvrđeni statutom, a u skladu sa zakonom, dok svaku ostvarenu dobit može koristiti isključivo za obavljanje i unapređenje statutarnih ciljeva. Imovinu udruge predstavljaju novčana sredstva koja je udruga stekla uplatom članarina, dobrovoljnim priložima i darovima, priređivanjem igara na sreću, *obavljanjem njezinih dopuštenih djelatnosti, dotacijama iz državnog proračuna, proračuna općina, gradova i županija i fondova*, njezine nepokretne i pokretne stvari te druga imovinska prava.

Članak 23: “(2) Visina sredstava za dotaciju iz državnog proračuna uređuje se svake godine prigodom donošenja državnog proračuna. Mjerila za utvrđivanje udruga od interesa za RH donosi Sabor RH na prijedlog Vlade RH, a prema programima udruga (vidi, *infra* 2.1.). (3) Odredba stavka 2 na odgovarajući način primjenjuje se na dotacije iz proračuna jedinica lokalne samouprave i lokalne samouprave i uprave.”

Do 15. srpnja 1997. primjenjivao se Zakon o društvenim organizacijama i udruženjima građana (NN 10/90) prema kojemu su društvene organizacije služile za ostvarivanje aktivnosti od šireg društvenog interesa i imale status društvene pravne osobe, a udruženja građana služila zadovoljavanju osobnih i zajedničkih potreba članova kao građanske pravne osobe. Ovo je poslužilo kao temelj za različit tretman prilikom pretvorbe vlasništva. Naime, društvene su organizacije imale samo pravo raspolaganja ili korištenja nekretnina u društvenom vlasništvu. Te su nekretnine 1997. prešle u vlasništvo RH, uz iznimku nekretnina na kojima su pravo raspolaganja ili korištenja imala dobrovoljna vatrogasna društva (ako su te nekretnine stjecane i građene priložima građana ili drugim donacijama), Matica hrvatska te društvene organizacije pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina čije su nekretnine postale vlasništvo udruga pravnih sljednika. Društvene organizacije postale su udruge građana po sili zakona, dok su udruženja građana morala uskladiti svoje statute i podnijeti prijave registracijskom tijelu u roku od 6 mjeseci. Zakon o udrugama predviđa mogućnost da Vlada RH, prema mjerilima koje Sabor RH do danas nije utvrdio, u roku od godine dana od dana utvrđivanja tih mjerila, prenese nekretnine, koje su postale vlasništvo RH na temelju prethodno izloženog, u vlasništvo udruge pravnog sljednika društvene organizacije ili jedinici lokalne samouprave i uprave. Zakon o društvenim organizacijama i udruženjima građana nije sadržavao odredbe o mjerilima na temelju kojih se određuje financiranje iz državnog proračuna.

1.2. HUMANITARNE ORGANIZACIJE

Humanitarne organizacije su udruge kojima je jedan od ciljeva prikupljanje i raspodjela humanitarne pomoći. Ove posebne udruge, koje Zakon o humanitarnoj pomoći (NN 83/92) regulira kao *lex specialis*, među najaktivnijim su udrugama u posljednjih deset godina u RH. To je i razumljivo s obzirom na ratno stanje, veliki broj prognanika i izbjeglica te čitav niz socijalnih problema. Humanitarne organizacije ne mogu prikupljati i raspoređivati humanitarnu pomoć, tj. "materijalna i financijska dobra namijenjena ratnim i mirnodopskim vojnim invalidima domovinskog rata te civilnim invalidima domovinskog rata i njihovim obiteljima, prognanicima, izbjeglicama i osobama u stanju soci-

jalno-zaštitne potrebe” (čl. 1) bez prethodno pribavljene suglasnosti Ministarstva rada i socijalne skrbi. Suglasnost se daje kada je takva djelatnost u javnom interesu – “cilj je zaštita zdravlja pučanstva; osiguranje i poboljšanje kvalitete življenja, posebice smještaja, stanovanja i prehrane; osiguranje uvjeta školovanja te pomoći u obnovi stambenih, javnih i drugih objekata” (čl. 3). Nadalje, Ministarstvo može, razmjerno trenutnim potrebama, predložiti humanitarnim organizacijama usmjeravanje humanitarne pomoći (čl. 6), a provodeći nadzor nad njima može i zabraniti prikupljanje odnosno raspodjelu humanitarne pomoći ako se ona nenamjenski upotrebljava ili dijeli suprotno utvrđenim načelima u aktima organizacije, ili ako se ne vode propisane evidencije, odnosno ne dostavljaju propisana izvješća (čl. 8).

Strane pravne osobe, vjerske zajednice i druge domaće pravne osobe mogu prikupljati i raspoređivati humanitarnu pomoć nakon što o tome obavijeste Ministarstvo. U svakom slučaju, Vlada RH može propisati porezna, carinska i prijevozna oslobođenja, odnosno olakšice, za djelatnosti vezane uz prikupljanje i raspoređivanje humanitarne pomoći.

1.3. URED VLADE RH ZA UDRUGE

Prošavši kroz fazu rane tranzicije, koju je obilježavao podozriv, pa čak i otvoreno neprijateljski stav prema neprofitnim organizacijama, svijest državnih struktura u RH o važnosti ovog sektora ubrzano se razvija. Ured Vlade RH za udruge osnovan je u listopadu 1998. godine Uredbom Vlade RH (NN 132/98), a aktivno počeo djelovati 10. studenoga 1998. Njegova je osnovna zadaća uspostava povjerenja i razvitak suradnje između hrvatske države i nevladinih udruga koje djeluju u Hrvatskoj, kao dva osnovna preduvjeta za modernizaciju i razvitak civilnoga društva u Hrvatskoj. Ured obavlja poslove u vezi s radom, djelovanjem i financiranjem udruga, osim onih za koje je tadašnje Povjerenstvo Vlade RH za udruge odredilo da spadaju u djelokrug Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata (čl. 1 Uredbe). Poslovi Ureda posebice obuhvaćaju praćenje udruga koje ostvaruju pravo na potporu iz sredstava državnog proračuna i nadzor nad namjenskim korištenjem sredstava koja su udrugama dodijeljena kao potpora iz državnog proračuna. Ured je u kratkom razdoblju pokazao učinkovitost,

spремnost i otvorenost u suradnji s udrugama.⁴ U svibnju 1999. godine organiziran je seminar o razvoju civilnog društva i mogućnosti suradnje države i udruga, a potom i o regionalnoj suradnji u četiri najveća grada RH koji su donijeli vrijedne rezultate (vidi, *infra* 5.2.). Ured se, kao suorganizator, priključio i seminaru o poreznom okviru djelovanja nevladinih organizacija u RH.

Ured se pridružio inicijativi za izradu novog zakona o udrugama zbog kritika koje su sadašnjem Zakonu uputili i međunarodna zajednica i same udruge. U radnoj skupini bili su uključeni i predstavnici udruga. Nakon prvog sastanka i određenih neslaganja u vezi s eventualnim spajanjem Zakona o udrugama i Zakonom o humanitarnoj pomoći, stručna je skupina zastala s radom u izbornom razdoblju. Početkom 2000., nakon promjene vladajuće strukture, rasprava o novom zakonu je nastavljena.

1.4. **ZAKLADE I FUNDACIJE**

Zakon o zakladama i fundacijama (NN 36/95) razlikuje ove dvije vrste pravnih osoba prema kriteriju trajnosti. Tako je zaklada imovina namijenjena da sama, odnosno prihodima što ih stječe, trajno služi ostvarivanju neke općekorisne ili dobrotvorne svrhe, dok je fundacija ograničena na najviše pet godina služenja takvim svrhama. Ostale se odredbe odgovarajuće primjenjuju na fundacije. Općekorisna svrha je ona čije ispunjenje unapređuje kulturnu, prosvjetnu, znanstvenu, duhovnu, ćudorednu, športsku, zdravstvenu, ekološku ili koju drugu društvenu djelatnost, odnosno svrhu ili općenito materijalno stanje društva, a dobrotvorna je svrha ona čijim se ispunjenjem pruža potpora osobama kojima je potrebna pomoć. Početak djelovanja zaklade odnosno fundacije višestruko je vezan uz dopuštenje Ministarstva pravosuđa, uprave i lokalne samouprave. Naime, registracijsko tijelo postavlja privremelog upravitelja imovine čim mu je podniet akt o osnivanju zaklade, donosi rješenje kojim se dopušta njezino osnivanje (ako su zadovoljeni uvjeti iz čl. 6), upisuje zakladu odnosno fundaciju u upisnik, imenuje

---

⁴ Ured izdaje i šalje na adrese udruga svoj bilten "Spona", a informacije i kontakt omogućen je i preko web stranica <http://www.uzuvrh.hr>.

upravitelja, odobrava statut (ako su zadovoljeni uvjeti iz čl. 19) te postavlja prva zakladna tijela. Osim toga, Ministarstvo prati rad članova zakladnih tijela, određuje primjeren rok za izvršavanje dužnosti koje nisu uredno obavljene, opoziva članove koji ne postupe u skladu s nalogom za izvršavanje dužnosti, a može postaviti i povjerenika ako postavljena tijela upravljanja više ne mogu ili neće obavljati svoju dužnost, a nisu poduzete mjere za njihovu zamjenu u primjerenom roku, odnosno ako je zbog postupanja tijela protivno njihovim dužnostima ugroženo trajno održavanje osnovne imovine odnosno ispunjavanje svrhe zaklade (čl. 22 i 23).

Osnovnu imovinu zaklade odnosno fundacije čini imovina koju je zakladnik namijenio zakladi u aktu o osnivanju, a čija se vrijednost ostvarivanjem zakladne svrhe ne smije umanjivati ili gubiti. Imovinu čini i imovina koju zaklada stekne gospodarskim iskorištavanjem svoje imovine, priložima, donacijama, a radi stjecanja imovine mogu se organizirati određene aktivnosti (dobrotvorne priredbe, prigodna lutrija i sl.).

Za razliku od Zakona o udrugama, ovaj zakon sadrži posebne odredbe o neizravnoj suradnji države i zaklada.

Članak 17: “(1) Država primjerenim propisima potiče i olakšava rad zaklada. ... (3) Imovina zaklade kao i njezini prihodi uživaju posebne porezne olakšice. (4) Posebnim zakonima uredit će se pitanja o vrsti i visini poreznih olakšica i povlastica za utemeljitelje, darovatelje i korisnike zaklada. (5) Posebnim zakonima mogu se odrediti i obvezatni doprinosi određenim zakladama iz prihoda igara na sreću ili iz dobiti određenih trgovačkih društava u državnom vlasništvu.”

Zakon predviđa i osnivanje Zakladnog vijeća kao najvišeg stručnog i savjetodavnog tijela koje prati i potiče razvoj zakladništva u Republici Hrvatskoj. Zakladno vijeće ima predsjednika i šest članova, a imenuje ih Vlada Republike Hrvatske. Međutim, do danas, prema saznanju autora, Vlada nije imenovala članove Zakladnog vijeća.

Početkom 2000. godine bilo je registrirano 38 zaklada i jedna fundacija. Iako su podaci o zakladama i fundacijama javne isprave koje bi trebale biti dostupne svima, istraživačima su tek djelomično dostupni, a financijska izvješća su potpuno nedostupna.⁵ U svakom slučaju,

⁵ Bežovan, G., Dika, M. i Ivanović, M.: *Zaklade – djelatnosti i osnivanje*, Cera-neo, Zagreb, 1999.

zamjetno je nepostojanje kulture zakladništva u RH. Tome uvelike pridonosi i neodgovarajući pravni okvir. Postupak registracije traje znatno duže od vremena predviđenog zakonom, porezni propisi ne potiču donacije, same zaklade nisu dovoljno organizirane kako bi pokrenule promjene, a Vlada nije imenovala Zakladno vijeće koje bi trebalo pridonijeti razvoju zakladništva. Uz to, općenito loša gospodarska situacija smanjuje vjerojatnost davanja donacija ili osnivanja zaklada bez uvođenja značajnijih državnih poticaja, prije svega poreznim mjerama. Naime, u RH objektivno postoje mnogo veće mogućnosti razvoja zakladništva, no izostaje razumijevanje struktura vlasti uloge i važnosti ovakve društvene aktivnosti, kao i promicanja kulture filantropije. Budući da RH nije uključena u Phare program, izostaju i poticaji iz inozemstva u mjeri u kojoj su oni dostupni drugim srednjoeuropskim zemljama.

1.5. USTANOVE

Ustanove su pravne osobe za “trajno obavljanje djelatnosti odgoja i obrazovanja, znanosti, kulture, informiranja, športa, tjelesne kulture, tehničke kulture, skrbi o djeci, zdravstva, socijalne skrbi, skrbi o invalidima i drugih djelatnosti, ako se ne obavljaju radi stjecanja dobiti” (Zakon o ustanovama – NN 76/93, čl. 1). Radi se o temeljnom pravnom obliku za trajno obavljanje poslova društvenih djelatnosti, tj. djelatnosti koje su od prvenstvenog interesa za nevladine organizacije i u kojima se ogleda suradnja između države i takvih organizacija. Načelno, ustanovu može osnovati domaća ili strana fizička ili pravna osoba, no obavljanje onih djelatnosti i pružanje onih usluga koje se obavljaju kao javna služba, dopušteno je samo javnim ustanovama. *Javne ustanove* mogu osnovati država, jedinice lokalne samouprave u okviru svog samoupravnog djelokruga, ali i druga *fizička i pravna osoba* odnosno *jedinica lokalne samouprave i fizička ili pravna osoba zajedno*, ako je to zakonom izrijekom dopušteno. Određivanje djelatnosti koje se obavljaju kao javna služba, i eventualno dopuštenje fizičkoj ili pravnoj osobi da osnuje javnu ustanovu, sadržano je u posebnim zakonima, a za neprofitne organizacije je najznačajnija mogućnost suradnje na području zdravstva, socijalne skrbi i obrazovanja (vidi, *infra* 3.).

Osnivač javne ustanove mora prethodno od ministarstva u čijem je djelokrugu djelatnost koju će ustanova obavljati, pribaviti ocjenu sukladnosti akta o osnivanju sa zakonom (čl. 8), a svoju djelatnost može početi obavljati nakon upisa u sudski registar ustanova i nakon izdavanja konačnog rješenja nadležnog tijela kojim se utvrđuje da su ispunjeni svi uvjeti propisani za obavljanje djelatnosti (čl. 31). Jednom osnovana, ustanova je samostalna u obavljanju svojih djelatnosti *lege artis* te sukladno relevantnim pravnim propisima. Sve ustanove su dužne pravodobno i istinito obavještavati javnost o uvjetima i načinu davanja svojih usluga i obavljanju poslova iz djelatnosti za koju su osnovane.

Imovinu ustanove čine sredstva pribavljena od osnivača, stečena pružanjem usluga i prodajom proizvoda ili *pribavljena iz drugih izvora*. Ovo uključuje i državne potpore. Dobit se mora upotrebljavati isključivo za obavljanje i razvoj djelatnosti ustanove, a ako ustanova obavlja svoju djelatnost radi stjecanja dobiti, smatrat će se trgovačkim društvom.

2. IZRAVNO DRŽAVNO FINANCIRANJE

2.1. OPĆI UVJETI

Uvjeti za izravno financiranje udruga iz državnog proračuna putem općeg natječaja stvoreni su tijekom 1998., a posebna proračunska stavka za tu svrhu utvrđena je 1999. godine. Temeljem ranije spomenutog čl. 23 st. 2 Zakona o udrugama, Hrvatski državni Sabor je donio Odluku o mjerilima za određivanje udruga čija je djelatnost od interesa za RH i o financijskoj potpori udrugama iz sredstava državnog proračuna (NN 86/98).

Sukladno točki II., djelatnost od interesa za RH obavljaју:

– udruge koje djeluju na teritoriju RH kroz organiziranu mrežu članstva, ili

– udruge čijim se programom promiče ostvarivanje najviših vrednota ustavnog poretka: sloboda, jednakost, nacionalna ravnopravnost, mirotvorstvo, socijalna pravda, poštivanje prava čovjeka, nepovredivost vlasništva, očuvanje prirode i čovjekova okoliša, vladavina prava i demokratski višestranački sustav, ili

– udruge koje su članice međunarodne organizacije.

Sukladno točki IV., financijska potpora se može dati udrugama:

– čija je djelatnost od interesa za RH, i

– koje ne obavljaju poslove iz djelokruga tijela državne vlasti, i

– čija djelatnost nije financirana po posebnim propisima ili se u cijelosti ne financira iz drugih izvora, i

– koje uz program djelatnosti prilože izvješće o dosadašnjem izvršenju programa te financijsko izvješće o svim izvorima sredstava.

Drugim riječima, ovime nisu obuhvaćene:

– strukovne udruge koje se za financiranje svojih programa javljaju nadležnim tijelima uprave neovisno o ovim sredstvima;

– studentske udruge koje se prema Zakonu o studentskom zboru javljaju Ministarstvu znanosti i tehnologije za odobravanje financijske potpore za programe studentskih udruga;

- športske udruge, jer se njihova djelatnost financira sukladno Zakonu o športu;
- udruge proizašle iz Domovinskog rata, jer se one financiraju putem Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata te
- sve ostale udruge čija se djelatnost financira po posebnim propisima i/ili imaju poseban položaj u Državnom proračunu.

Nadalje, prema točki IV. st. 2 Odluke, udrugama je zabranjeno korištenje sredstava potpore koje su dobile iz državnog proračuna za financiranje prava koja članovi udruge ostvaruju po posebnim propisima.

Javni poziv raspisuje Ured Vlade za udruge u javnim glasilima krajem godine za financiranje u sljedećoj godini, a konačnu odluku o prihvaćanju programa udruga i financijskoj potpori donosi Vlada RH na prijedlog Povjerenstva Vlade RH za udruge, odnosno – od 2000. nadalje – Koordinacija Vlade RH za udruge.

Od prijavljenih 667 programa udruga u 1999. godini, Vlada RH je Zaključkom (NN 44/89) prihvatila 276, s ukupnim iznosom financijske potpore od 28.316.522,47 kn (oko 3.331.000 USD), i to 89 programa iz područja socijalne skrbi i humanitarnih pitanja, 39 iz područja zdravstva, 70 iz područja mobilnosti mladih, 30 iz područja očuvanja kulturne baštine, 13 iz područja očuvanja i zaštite prirode i okoliša te 36 programa iz područja zaštite i promicanja ljudskih prava.

U proračunu za 2000. godinu izdvojeno je 25.778.000 kn (oko 3.033.000 USD), a odlukom od 11. svibnja 2000. (Zaključak NN 50/00) prihvaćen je 351 program (od ukupno 1145 prijavljenih). Dakle, prioritetnim programima, napravljenima na dobrobit građana i u interesu općeg dobra u Republici Hrvatskoj, ocijenjeno je 16 programa iz područja promicanja i zaštite prirode i okoliša, 10 programa promicanja informacijskih znanosti, 22 prosvjetna programa, 25 programa iz područja kulture, 70 programa za zaštitu mladih, obitelji i djece, 46 programa iz područja zdravstvene zaštite, 112 programa iz područja socijalne skrbi, humanitarnog djelovanja, promicanja volonterizma te skrbi za starije, 49 programa udruga iz područja promicanja i zaštite ljudskih prava i razvoja civilnoga društva te jedan program iz područja upravnih znanosti, razvoja lokalne uprave i samouprave. Ove programe realizirat će 241 udruga.

2.2. FINANCIRANJE PO POSEBNIM PROPISIMA

a) **Udruge proizašle iz Domovinskog rata**

Sukladno čl. 1 Uredbe o uredu Vlade RH za udruge, udruge proizašle iz Domovinskog rata financiraju se putem Ministarstva hrvatskih branitelja iz Domovinskog rata. Ocjenu radi li se o takvoj udruzi donosi Povjerenstvo Vlade, sada Koordinacija Vlade RH za udruge. Prilikom odlučivanja o tome koje će se udruge financirati, odjel za koordinaciju rada s udrugama Ministarstva hrvatskih branitelja koristi mjericila iz Odluke Sabora. Dakle, u obzir dolaze isključivo udruge proizašle iz Domovinskog rata koje djeluju na razini cijele države. Udruge na lokalnoj razini financiraju se iz proračuna jedinica lokalne samouprave, osim u slučajju kad se radi o izuzetno kvalitetnom programu.

Proračun za 2000. godinu predviđa drastično smanjenje sredstava namijenjenih udrugama proizašlim iz Domovinskog rata, te ona sada iznose 30% prošlogodišnjih, odnosno 15.000.000 kn (oko 1.765.000 USD). Prijavljene udruge traže 17 puta više sredstava, a opći je problem preveliki broj udruga koje pokrivaju vrlo slična područja djelatnosti te bi se njihovim ujedinjavanjem postigao bolji organizacijski i funkcionalni učinak. Odluka o dodjeli sredstava donijet će se u svibnju 2000. godine.

b) **Financiranje od igara na sreću**

Prema Zakonu o igrama na sreću (NN 36/98) "Hrvatska lutrija" d.o.o., čiji je jedini osnivač Vlada RH, obvezna je godišnje raspoređivati svoja sredstva na četiri dijela (čl. 13):

1. za humanitarnu potporu	33,3%
2. za potporu športu	33,3%
3. za potporu tehničkoj kulturi	8,4%
4. za marketinšku promidžbu igara	25,0%

Sredstva za humanitarnu potporu i šport Vlada RH raspoređuje prema mjerilima iz Odluke Sabora.

c) Športske udruge

Športske udruge i savezi regulirani su Zakonom o športu (NN 111/97), a za sva ostala pitanja primjenjuje se Zakon o udrugama. Športske djelatnosti koje se organiziraju i provode radi unapređivanja zdravlja djece i mladeži, ili radi unapređivanja zdravlja i rekreacije invalidnih osoba, te radi postizanja vrhunskih športskih dostignuća, od osobitog su interesa za RH.

Športske djelatnosti se, prema čl. 36, financiraju iz "... dijela dobiti od priređivanja igara na sreću i sredstava kojima jedinice lokalne samouprave i uprave i država pomažu obavljanje ovih djelatnosti." RH, županije, Grad Zagreb, gradovi i općine utvrđuju javne potrebe u športu i za njihovo ostvarivanje osiguravaju financijska sredstva iz svog proračuna.

Članak 38: "(3) *Javne potrebe na državnoj razini koje se odnose na poticanje i promicanje svekolikog športa, djelovanje Hrvatskog olimpijskog odbora i nacionalnih športskih saveza te Hrvatskog športskog saveza invalida, organiziranje i provođenje nacionalnih prvenstava i međunarodnih športskih natjecanja reprezentativne razine, posebne skrbi o vrhunskim športasima, održavanje i izgradnje športskih objekata, itd. ... financiraju se iz sredstava Hrvatske lutrije i iz sredstava koja se iz državnog proračuna izdvajaju za Hrvatski olimpijski odbor. ... (5) Sredstva za ... financiranje športske djelatnosti učeničkih športskih klubova (koji nisu pravne osobe), za ... unapređivanje zdravlja i tjelesnog stanja djece i mladeži te invalida... izdvajaju se na račun Ministarstva prosvjete i športa, a sredstva za djelatnosti studentskih športskih klubova ... na račun Ministarstva znanosti i tehnologije.*"

Hrvatski olimpijski odbor (dalje: HOO) najviše je nevladino nacionalno športsko tijelo u koje se udružuju nacionalni športski savezi i druge udruge čija je djelatnost od značenja za promicanje športa, sukladno pravilima HOO-a (čl. 31). U proračunu RH za 2000. godinu izdvojeno je 36.000.000 kn (oko 4.235.000 USD) za športske programe koji se financiraju putem HOO-a.

Program javnih potreba u športu od lokalnog značenja donose županije, grad Zagreb, gradovi i općine zajedno sa svojim proračunom, a obuhvaćaju djelatnosti nabrojane u članku 39.

d) **Udruge tehničke kulture**

Udruge tehničke kulture regulirane su Zakonom o tehničkoj kulturi (NN 76/93), a za sva ostala pitanja primjenjuje se Zakon o udrugama. Prema čl. 4 Zakona, "... aktivnosti, poslovi i djelatnosti u tehničkoj kulturi koji predstavljaju javne potrebe ... financiraju se ... i sredstvima državnog proračuna, proračuna županije, grada Zagreba, grada i općine. ... [i] iz sredstava igara na sreću."

Članak 18: "Javne potrebe RH u tehničkoj kulturi jesu ... *djelatnosti u svezi s djelovanjem Hrvatske zajednice tehničke kulture i nacionalnih saveza tehničke kulture i to: obrazovanjem i osposobljavanjem za stjecanje izvanškolskih tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina; programima smotri, natjecanja i izložbi od interesa za RH; međunarodnom suradnjom; informativno-nakladničkom i nakladničkom djelatnošću od interesa za RH; istraživačko-razvojnim i stručnim radom na obrazovanju i osposobljavanju stručnih djelatnika i inovatora; itd.*" Program javnih potreba donosi Sabor RH na prijedlog Vlade zajedno s državnim proračunom. Sredstva se dijele sukladno Pravilniku o kriterijima i rokovima za utvrđivanje programa i osiguravanje sredstava za financiranje javnih potreba RH u tehničkoj kulturi (NN 60/94). Sredstva za financiranje javnih potreba u tehničkoj kulturi izdvajaju se na račun Ministarstva prosvjete i športa.

Program javnih potreba u tehničkoj kulturi od lokalnog značenja donose županije, grad Zagreb, gradovi i općine zajedno sa svojim proračunom, a obuhvaćaju djelatnosti nabrojane u članku 20.

e) **Studentske udruge**

Prema Zakonu o studentskom zboru (NN 139/97), svi redoviti studenti visokog učilišta članovi su studentskog zbora, tj. njegove podružnice pri određenoj ustanovi. Temeljne zadaće zbora jesu sudjelovanje studenata u tijelima uprave visokog učilišta te briga o ustroju i provedbi studentskih programa na području visoke naobrazbe, znanosti, kulture, športa, tehničke kulture i drugih; o ustroju i provedbi programa koji utječu na socijalno-ekonomski položaj studenta; o imenovanju studenata u tijela međunarodnih studentskih organizacija; o davanju prijedloga o praćenju i poboljšanju položaja studenata te o davanju poticaja za donošenje ili promjene propisa od interesa za studente.

Sukladno čl. 16, sredstva za obavljanje svoje djelatnosti studentski zbor stječe “(1) ... putem visokog učilišta pri kojemu djeluje studentski zbor, iz sredstava visokog učilišta ili sredstava koja se u proračunu RH osiguravaju za visoko školstvo i znanstveni rad za posebne programe koje predlažu podružnice studentskih zborova ... (2) Troškove poslovanja studentskog zbora i međunarodne suradnje financiraju visoka učilišta iz sredstava koja se u proračunu RH osiguravaju za financiranje visoke naobrazbe.”

Posebne studentske udruge mogu se osnivati u vezi s kulturnim, športskim, strukovnim i ostalim djelatnostima na visokim učilištima, sukladno Zakonu o udrugama, nakon što se upišu u Upisnik studentskih udruga pri Ministarstvu znanosti i tehnologije.

Članak 40: “Programi [studentskih] udruga mogu se financirati iz sredstava proračuna RH putem Ministarstva znanosti i tehnologije i uz pribavljeno mišljenje predsjedništva studentskog zbora sveučilišta, odnosno Predsjedništva hrvatskih studentskih zborova za programe udruga koje djeluju na području sjedišta više sveučilišta.” Plan financiranja programa udruga u pravilu objedinjuje upravno vijeće sveučilišta u okviru proračuna sveučilišta i predlaže proračun Vijeću za novčanu potporu visokog školstva prema odredbama posebnog zakona.

f) **Udruge nacionalnih manjina**

Sukladno Ustavnom zakonu o ljudskim pravima i slobodama i o pravima etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina u RH (NN34/92), država štiti ravnopravnost etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina i potiče njihov svestrani razvoj. Primjena najvećeg dijela odredbi Ustavnog zakona privremeno je suspendirana do novog popisa stanovništva koji bi se, ovisno o financijskim sredstvima, trebao provesti 2001. godine. Odredbe o kulturnim i jezičnim pravima se primjenjuju.

Etničke i nacionalne zajednice ili manjine imaju pravo na samorganiziranje i udruživanje radi ostvarivanja svojih nacionalnih i drugih interesa u skladu s Ustavom i ovim zakonom.

Članak 11: “Pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina mogu slobodno osnivati *kulturna i druga društva radi očuvanja nacionalnog i kulturnog identiteta*. Ta društva su autonomna, a Republika i

tijela lokalne samouprave financijski pomažu njihov rad prema svojim mogućnostima.” Isto vrijedi i za slobodno organiziranje informativne i izdavačke djelatnosti na vlastitom jeziku i pismu. Pripadnici etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina mogu osnivati *privatne vrtiće, škole i druga učilišta*.

U listopadu 1998. osnovan je Ured za nacionalne manjine (Uredba o Uredu za nacionalne manjine – NN 132/98) čiji Odjel za suradnju s nevladinim udrugama i ustanovama pripadnika nacionalnih manjina “prati osnivanje i organiziranje nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina, analizira prijedloge programa rada nevladinih udruga i ustanova nacionalnih manjina i daje prijedloge njihovog financiranja iz državnog proračuna, analizira financijski dio programa udruga i ustanova nacionalnih manjina za narednu godinu, priprema prijedlog rasporeda sredstava raspoređenih državnim proračunom za financiranje programa udruga nacionalnih manjina, pomaže udrugama i ustanovama nacionalnih manjina u osmišljavanju i provedbi programa kulturnih manifestacija od interesa za sve pripadnike nacionalne manjine, i dr.”

U 2000. godini je za neprofitne organizacije nacionalnih i etničkih zajednica i manjina u proračunu RH predviđeno 19.738.076 kn (oko 2.322.000 USD).⁶

g) **Udruge za zaštitu okoliša**

RH je 1996. godine potvrdila Konvenciju UN o biološkoj raznolikosti, kojom se obvezuje utvrditi vlastitu biološku raznolikost, njezinu ugroženost i probleme vezane uz njezinu zaštitu. Povjerenstvo, u kojem su sudjelovali predstavnici pojedinih tijela državne uprave, znanstvenih institucija, nevladinih udruga te javnih poduzeća, izradilo je, a Sabor potom donio, Strategiju i akcijski plan biološke i krajobrazne raznolikosti RH (NN 81/99). Kao jedan od problema u postojećoj zaštiti, Strategija identificira nedovoljnu obaviještenost šire javnosti o problemima zaštite raznolikost te ističe slab utjecaj nevladinih udruga. Sto-

---

⁶ U sredstvima Ministarstva vanjskih poslova predviđeno je 1.150.000 kn (oko 135.300 USD) za udruge hrvatske nacionalne manjine u europskim zemljama, a u sredstvima Ministarstva europskih integracija 343.000 kn (oko 40.400 USD) za neprofitne organizacije čiji programi spadaju u djelokrug ovog ministarstva.

ga kao poseban strateški cilj predviđa poticanje svih metoda obavješćivanja javnosti, razvijanje mreže volontera na lokalnoj razini radi izvaninstitucionalnog obrazovanja široke javnosti, povećanje udjela javnosti u akcijama zaštite, a kao sudionike provedbe ovog programa predviđa, uz tijela državne uprave⁷ te lokalne samouprave i uprave, i znanstvene institucije, poslovni sektor te *nevladine udruge i lokalne zajednice u najširem smislu*.

Međutim, proračun za 2000. godinu ne predviđa sredstva za ostvarenje Strategije te je za očekivati da će se ona ostvarivati tek u malom dijelu. Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog planiranja tako raspoloživo sa samo 200.000 kn (oko 23.530 USD) za neprofitne organizacije.

Istodobno, značajna je suradnja države i udruga za zaštitu okoliša u RH s Regionalnim centrom zaštite okoliša za srednju i istočnu Europu (dalje: REC), neprofitnom regionalnom organizacijom koju su 1990. godine osnovale SAD, Mađarska i Komisija Europske unije. REC podupiru države zapadne Europe, te Kanada, Japan i Novi Zeland, a lokalne urede ima u 15 zemalja regije. RH je sufinancirala programe REC-a od 1995. godine na dalje. Sam REC pruža financijske potpore na lokalnoj razini (pomoć neiskusnim udrugama pri izradi projekata i radu), namjenske financijske potpore (namijenjene naprednijim udrugama i složenijim projektima), stipendije za stručnjake (vladine službenike, akademske stručnjake i voditelje udruga) te provodi ili podupire niz drugih projekata vezanih uz zaštitu okoliša u regiji.

h) Dobrovoljna vatrogasna društva

Sukladno Zakonu o vatrogastvu (NN 106/99), dobrovoljna vatrogasna društva i vatrogasne zajednice od interesa su za RH, a na njih se primjenjuje i Zakon o udrugama kao *lex generalis*. Sredstva za financiranje *nabavke opreme i sredstava za gašenje požara dobrovoljnih vatrogasnih društava* osiguravaju se u državnom proračunu sukladno Programu aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite od požara od interesa za Republiku Hrvatsku koji donosi Vlada Republike Hrvatske

---

⁷ Tadašnja Državna uprava za zaštitu prirode i okoliša prestala je djelovati, a formirano je novo Ministarstvo zaštite okoliša i prostornog uređenja (NN 15/00 i 27/00).

(čl. 50). U državnom proračunu, te u proračunu županije, Grada Zagreba, grada i općine osiguravaju se i sredstva za *usavršavanje i osposobljavanje dobrovoljnih vatrogasaca* na temelju programa koje donosi nadležno tijelo Hrvatske vatrogasne zajednice u suglasnosti s Ministarstvom unutarnjih poslova.

Sredstva za financiranje *redovne djelatnosti dobrovoljnih vatrogasnih društava i vatrogasnih zajednica* osiguravaju se u proračunu općine, grada, Grada Zagreba i županije. Članak 45. određuje mjerila prema kojima se određuju najmanja sredstva koja jedinice lokalne samouprave i uprave moraju izdvojiti iz izvornih prihoda za vatrogasnu djelatnost ovisno o visini njihova proračuna. Nadalje, društva za osiguranje izdvajaju 5% od premija osiguranja od požara na račune vatrogasnih zajednica na području čijeg djelovanja se nalazi osigurana imovina, te 1% sredstava od naplaćene funkcionalne premije osiguranja od odgovornosti u cestovnom, riječnom, pomorskom, zračnom i željezničkom prometu (ključ raspodjele sredstava u čl. 46). I konačno, javno poduzeće za gospodarenje šumama i šumskim zemljištem u RH dužno je izdvajati 5% od ukupnih sredstava koja su prikupljena od naknade za korištenje općekorisnih funkcija šuma, a uplaćuje ih vatrogasnim zajednicama jedinice lokalne samouprave s područja kraša, sukladno površinama pod šumom i šumskim zemljištem.

i) Ostale strukovne udruge

Ostale strukovne udruge mogu se osnivati na temelju posebnih zakona (primjerice, umjetničke organizacije sukladno Zakonu o pravima samostalnih umjetnika i poticanju kulturnog i umjetničkog stvaralaštva – NN 43/96) ili na temelju Zakona o udrugama (primjerice, udruge u kulturi). Osim prihoda od članarine, donacija, vlastite imovine i dopuštenih gospodarskih djelatnosti, one se mogu financirati i iz državnog proračuna ili proračuna jedinica lokalne samouprave i uprave, ovisno o sredstvima koja su za to predviđena u tekućoj godini.

Zakon o financiranju javnih potreba u kulturi (NN 47/90 i 27/93) određuje da se programom javnih potreba u kulturi, koji na prijedlog Vlade RH donosi Sabor zajedno s državnim proračunom, obuhvaćaju “svi oblici poticanja i promicanja kulture i kulturnih djelatnosti što pridonose razvitku i unapređivanju svekolikog kulturnog života u Re-

publici Hrvatskoj ...” a posebno “...ostvarivanje kulturnih akcija i manifestacija od posebnog interesa za Republiku, kao i onih utvrđenih zakonom; skrb o obnovi u domovinskom ratu razorenih i oštećenih spomenika kulture i svekolike nacionalne kulturne baštine; poticanje kulturnih djelatnosti u područjima i sredinama razorenim u Domovinskom ratu; obavljanje arhivske djelatnosti i djelatnosti službe zaštite spomenika kulture utvrđenih posebnim zakonom; poticanje umjetničkog stvaralaštva; razvitak kulture u kulturno nedovoljno razvijenim sredinama i područjima; razvijanje kulturnog amaterizma; itd.” (čl. 9). U proračunu za 2000. godinu Ministarstvo kulture raspolaže s 6.000.000 kn (oko 706.000 USD) za prijenose neprofitnim organizacijama.

Program javnih potreba u kulturi od lokalnog značenja donose županije, grad Zagreb, gradovi i općine zajedno sa svojim proračunom, a obuhvaćaju djelatnosti nabrojane u članku 9a.

3. UGOVARANJE I OBAVLJANJE ODREĐENIH POSLOVA KOJI SE OBAVLJAJU KAO JAVNA SLUŽBA

3.1. ZDRAVSTVO

Sukladno Zakonu o zdravstvenoj zaštiti (NN 1/97), zdravstvena djelatnost je djelatnost od interesa za Republiku Hrvatsku koja se obavlja kao javna služba i koju obavljaju zdravstvene ustanove i zdravstveni djelatnici u privatnoj praksi pod uvjetima i na način propisan tim zakonom. Prema čl. 33: “zdravstvenu djelatnost obavljaju zdravstvene ustanove u državnom vlasništvu, vlasništvu županija, odnosno Grada Zagreba te *zdravstvene ustanove u vlasništvu domaćih i stranih fizičkih i pravnih osoba...*” Ovdje se radi o *ustanovama za zdravstvenu njegu u kući, poliklinikama, općim bolnicama, specijalnim bolnicama, ljekarnama i lječilištima* budući da domovi zdravlja, ustanove za hitnu medicinsku pomoć te zavodi za javno zdravstvo i transfuzijsku medicinu ne mogu biti u privatnom ili mješovitom vlasništvu.

Zdravstvene ustanove osnivaju se u skladu s mrežom zdravstvene djelatnosti koju donosi ministar zdravstva na prijedlog Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje (dalje: Zavod) i nadležne komore (čl. 35), a zdravstvena ustanova, odnosno privatni zdravstveni djelatnik koji je uključen u mrežu zdravstvene djelatnosti, dužan je pribaviti suglasnost o osnivanju od ministra zdravstva po prethodno pribavljenom mišljenju Zavoda i nadležne komore (čl. 40). Zdravstvene se ustanove mogu osnivati i izvan mreže zdravstvene djelatnosti, a tada su dužne, kao i privatni zdravstveni djelatnik koji nije uključen u mrežu zdravstvene djelatnosti, pribaviti suglasnost o osnivanju od ministra zdravstva, po prethodno pribavljenom mišljenju nadležne komore. Radi popunjavanja spomenute mreže zdravstvenih djelatnosti, Zavod raspisuje natječaj za obavljanje primarne, specijalističke, konzilijarne i bolničke zdravstvene zaštite. Odluku o izboru najboljeg ponuđača donosi Zavod uz suglasnost ministra zdravstva, a s takvim ponuđačem Zavod sklapa ugovor kojim se uređuju odnosi u vezi s obavljanjem zdravstvene djelatnosti. U takvim javnim ustanovama, u privatnom ili mješovi-

tom vlasništvu, te kod privatnih zdravstvenih djelatnika koji su sklopili ugovor sa Zavodom, osiguranici ostvaruju pravo na zdravstvene usluge sukladno Zakonu o zdravstvenom osiguranju (NN 88/98).

Sredstva za rad zdravstvena ustanova ostvaruje:

- ugovorom sa Zavodom,
- ugovorom s Ministarstvom zdravstva, za poslove koji se na temelju zakona financiraju iz proračuna Republike Hrvatske,
- ugovorom s dobrovoljnim osiguravateljima,
- iz sredstava osnivača u skladu s aktom o osnivanju,
- iz sredstava proračuna županije, odnosno Grada Zagreba,
- iz sudjelovanja korisnika zdravstvene zaštite u pokriću dijela ili ukupnih troškova zdravstvene zaštite,
- iz drugih izvora na način i pod uvjetima određenim zakonom, aktom o osnivanju i statutom zdravstvene ustanove.

Zakon o zdravstvenoj zaštiti, uz Zakon o socijalnoj skrbi, daje najjasnije osnove za djelovanje neprofitnog sektora na području društvenih djelatnosti. U RH djeluje oko 20 ustanova za njegu u kući i još sedamdesetak drugih zdravstvenih ustanova u privatnom vlasništvu.

3.2. SOCIJALNA SKRB

Zakon o socijalnoj skrbi (NN 73/97) određuje socijalnu skrb kao djelatnost od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku kojom se osigurava i ostvaruje pomoć za podmirenje osnovnih životnih potreba socijalno ugroženih, nemoćnih i drugih osoba koje one same ili uz pomoć članova obitelji ne mogu zadovoljiti zbog nepovoljnih osobnih, gospodarskih, socijalnih i drugih okolnosti. Osnovne ustanove za pružanje socijalne skrbi su centri socijalne skrbi, javne ustanove koje osniva RH za područje jedne ili više općina ili gradova u županiji, odnosno gradu Zagrebu. U obavljanju svojih djelatnosti (primjerice, savjetovništvo za probleme braka i obitelji, odgoja djece i posvojenja, ili suzbijanje ovisnosti o alkoholu, drogama ili drugim opojnim sredstvima) centar za socijalni rad surađuje s vjerskim zajednicama, *humanitarnim organizacijama, udrugama te drugim domaćim i stranim pravnim i fizičkim osobama koje obavljaju djelatnosti socijalne skrbi.*

Usluge koje neprofitne organizacije mogu pružati jesu *skrb izvan vlastite obitelji i pomoć i njega u kući*.

Članak 61: “*Skrb izvan vlastite obitelji* obuhvaća sve oblike smještaja ili boravka u udomiteljskoj obitelji, u domovima socijalne skrbi, kao i one oblike smještaja ili boravka koje pruža vjerska zajednica, trgovačko društvo, *udruga i druga domaća i strana pravna i fizička osoba*, kojima se korisniku osigurava stanovanje, prehrana, čuvanje, briga o zdravlju, odgoj i obrazovanje, psihosocijalna rehabilitacija, njega i druge potrebe.”

Za obavljanje skrbi izvan obitelji RH, općina, grad i Grad Zagreb te vjerska zajednica, trgovačko društvo, *udruga i druga domaća i strana pravna i fizička osoba* može osnovati javnu ustanovu – dom socijalne skrbi. Navedeni subjekti mogu obavljati djelatnost skrbi izvan vlastite obitelji i bez osnivanja doma za najviše 20 korisnika, uz prethodno odobrenje Ministarstva rada i socijalne skrbi. Za osnivanje doma socijalne skrbi potrebna je prethodna suglasnost nadležnog ministarstva. Osim toga, ministarstvo može na temelju javnog natječaja dati koncesiju da se djelatnost skrbi izvan vlastite obitelji obavlja u objektu u vlasništvu RH (čl. 96).

Korisnici skrbi izvan vlastite obitelji mogu biti smješteni u dom socijalne skrbi (pa i onaj u privatnom vlasništvu) na temelju rješenja centra za socijalnu skrbi (koji je isključivo državna ustanova), prema uvjetima u Zakonu, ili na temelju ugovora s domom. U prethodnom slučaju, centar za socijalnu skrb dužan je pratiti prilike u kojima živi korisnik smješten izvan vlastite obitelji i u tu svrhu ga običi najmanje jedanput u šest mjeseci (čl. 77). Cijenu usluga propisuje osnivač doma, ali kada je korisnik smješten u dom socijalne skrbi na temelju rješenja centra socijalne skrbi, ona ne može biti veća od cijene koju je odredilo Ministarstvo (čl. 188). Osim toga, osnivači doma socijalne skrbi moraju najmanje šest mjeseci prije donošenja odluke o prestanku rada doma o tome izvijestiti korisnike i nadležno ministarstvo kako bi u tom roku korisniku osigurali drugi primjereni smještaj. U slučaju da po proteku tog roka u domu ostane više od 10 korisnika, objekt i opremu preuzima, bez naknade, ministarstvo, koje će skrbiti o korisnicima daljnjih šest mjeseci dok se njihov smještaj ne riješi na drugi način (čl. 98).

Članak 51: “*Pomoć i njega u kući* može obuhvatiti organiziranje prehrane, obavljanje kućnih poslova, održavanje osobne higijene te za-

dovoljavanje drugih svakodnevnih potreba.” Pomoć i njegu u kući pruža ustanova socijalne skrbi, a može i vjerska zajednica, trgovačko društvo, *udruga i druga domaća i strana pravna i fizička osoba* s kojom centar za socijalnu skrb sklopi ugovor. U tu svrhu općina, grad i Grad Zagreb, vjerska zajednica, trgovačko društvo, *udruga i druga domaća i strana pravna i fizička osoba* može osnovati centar za pomoć i njegu. Uvjete u pogledu prostora, opreme, stručnih i drugih djelatnika propisuje ministar, a njihovo zadovoljenje utvrđuje županijski ured za rad, zdravstvo i socijalnu skrb (čl. 109). Navedeni subjekti mogu obavljati djelatnost pomoći i njege u kući i bez osnivanja centra za najviše 30 korisnika, uz prethodno odobrenje županijskog ureda za rad, zdravstvo i socijalnu skrb. Poslove pružanja pomoći i njege te poslove savjetova-lišta može kao profesionalnu djelatnost obavljati i fizička osoba nakon odobrenja Ministarstva rada i socijalne skrbi, a o početku, načinu i djelokrugu rada dužna je izvijestiti centar za socijalnu skrb na čijem području djeluje (čl. 121-124).

Financiranje socijalne skrbi osigurava se iz nekoliko izvora. Sredstva za obavljanje djelatnosti i ostvarivanje prava socijalne skrbi utvrđene Zakonom osigurava Republika Hrvatska, općina, grad i Grad Zagreb. Lokalne jedinice, tj. općina, grad i Grad Zagreb, obvezne su u svom proračunu za potrebe socijalne skrbi osiguravati sredstva u visini od najmanje 5% svojih prihoda s kojima, prije svega, osiguravaju pomoć za podmirenje troškova stanovanja. Nadalje, one mogu “osigurati sredstva za ostvarivanje prava utvrđenih ovim Zakonom u većem opsegu, te za pružanje i drugih vrsta pomoći. (npr. financirati udruge koje se time bave)” (čl. 7). Zakon ne sadrži dalje odredbe o modusu državnog financiranja djelatnosti socijalne skrbi neprofitnih organizacija. Vjerske zajednice, trgovačka društva, *udruge i druge domaće i strane pravne i fizičke osobe* mogu same osigurati sredstva za pružanje novčane i druge pomoći osobama za koje ocjenjuju da im je pomoć potrebna, te obavljati djelatnost socijalne skrbi. U istu se svrhu mogu osnivati zaklade i fundacije.

Zakon naglašava da će “općina, grad i Grad Zagreb posebno poticati dobrosusjedsku pomoć, dobrovoljni rad i druge oblike dobročinstava” (čl. 8).

Zakon sadrži značajne mogućnosti suradnje države i lokalnih jedinica s neprofitnim organizacijama, ali i neke nedostatke. Primjerice,

državno financiranje je nedovoljno uređeno, a nedostaju i zakonom propisani kriteriji koje bi jedinice lokalne samouprave koristile prilikom dodjele sredstava neprofitnim organizacijama. Osim toga, izgleda da se domovi socijalne skrbi i centri za pomoć i njegu koje osnivaju neprofitne organizacije gotovo mogu smatrati dijelom državne mreže socijalne skrbi s obzirom na regulaciju njihova unutrašnjeg ustrojstva. Također, opsežni uvjeti koji moraju biti zadovoljeni da bi ustanove u privatnom vlasništvu mogle obavljati svoju djelatnost mogu ograničiti dobrovoljne i alternativne pristupe pružanju usluga na području socijalne skrbi.

3.3. ODGOJ I OBRAZOVANJE

a) Predškolski odgoj

Dječje vrtiće – javne ustanove koje obavljaju djelatnost predškolskog odgoja kao javnu službu – mogu, prema Zakonu o predškolskom odgoju i naobrazbi (NN 10/97), osnovati i “... vjerske zajednice i *druge domaće pravne i fizičke osobe...* [te] *jedinica lokalne uprave i samouprave i domaća fizička i pravna osoba zajedno*” (čl. 7). Ove se ustanove osnivaju u skladu s planom mreže dječjih vrtića kojeg donosi predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave i Grad Zagreb na svom području, a na temelju tih planova predstavničko tijelo županije usklađuje razvitak mreže dječjih vrtića na svom području. Osnivač mora prethodno pribaviti pozitivno rješenje Ministarstva prosvjete i športa o sukladnosti akta o osnivanju sa zakonom, te rješenje županijskog ureda, odnosno gradskog ureda Grada Zagreba nadležnog za poslove odgoja i naobrazbe kojim se odobrava početak obavljanja djelatnosti predškolskog odgoja (čl. 10). Redovite programe i programe prilagođene posebnim potrebama djece (teškoće u razvoju, darovitost, pripadnici etničkih manjina i sl.) odobrava Ministarstvo prosvjete i športa, a programe zdravstvene zaštite i socijalne skrbi utvrđuju i Ministarstvo zdravstva, odnosno Ministarstvo rada i socijalne skrbi. U dječjim se vrtićima mogu ostvarivati i programi vježbaonice za potrebe praktičnog osposobljavanja studenata, pokusni programi radi znanstvenih istraživanja i unapređivanja stručnog rada te programi stručno-razvojnog centra radi usavršavanja zaposlenih stručnih djelatnika i unapređivanja stručnog rada.

Na temelju ovog Zakona i Pravilnika o posebnim uvjetima i mjerilima ostvarivanja programa predškolskog odgoja (NN 133/97), programi predškolskog odgoja mogu se ostvarivati pri *privatnim osnovnim školama*, a kao igraonice pri *knjižnicama te u zdravstvenim, socijalnim, kulturnim, športskim ustanovama i udrugama*, uz prethodnu suglasnost Ministarstva prosvjete i športa.

Sredstva za rad dječjih vrtića moraju osigurati osnivači iz svojih izvora i prodajom usluga na tržištu. Stoga, ako su dječji vrtić zajedno osnovali jedinica lokalne samouprave i neprofitna organizacija, financirat će se iz lokalnog proračuna, a udio neprofitne organizacije utvrdit će se aktom o osnivanju vrtića. Osim toga, cijena usluga dječjeg vrtića kojeg je osnovala jedinica lokalne uprave i samouprave određuje se sukladno mjerilima koja utvrđuje predstavničko tijelo te jedinice. Posebno je regulirano *financiranje javnih potreba* na području predškolskog odgoja koje obuhvaćaju programe odgoja i naobrazbe djece s teškoćama u razvoju, darovite djece, djece predškolske dobi hrvatskih građana u inozemstvu i pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina, te programe predškole. Prema članku 50. Zakona takva se sredstva osiguravaju u državnom proračunu, a njima se raspolaze na temelju Pravilnika o načinu raspolaganja sredstvima državnog proračuna i mjerilima sufinanciranja programa predškolskog odgoja (NN 134/97). Valja naglasiti da proračun za 2000. godinu ne predviđa takva sredstva, pa će se privatne predškolske ustanove koje zadovoljavaju javne potrebe financirati iz proračuna jedinica lokalne samouprave i uprave na temelju mjerila koje one same odrede.

Kritika upućena Zakonu o socijalnoj skrbi vrijedi i za područje predškolskog odgoja.

b) Osnovno školstvo

Na području osnovnog školstva državna kontrola još je prisutnija, a mogućnost djelovanja neprofitnog sektora mnogo nejasnija. Sukladno izmijenjenom članku 16 Zakona o osnovnom školstvu (NN 59/90 i 27/93), osnovnu školu mogu, uz prethodnu suglasnost Ministarstva prosvjete i športa, *osnovati fizičke osobe i vjerske zajednice* kada je programom razvoja djelatnosti osnovnog školstva utvrđena potreba osnivanja osnovne škole. Mrežu osnovnih škola za svoje područje određuje pred-

stavničko tijelo županije odnosno grada Zagreba, a potrebe i interesi društva u osnovnom školstvu utvrđuju se Državnim pedagoškim standardom kojeg donosi Sabor RH.

Osnovnoškolsku djelatnost moguće je obavljati i u zdravstvenim ustanovama, odnosno ustanovama socijalne skrbi, te u posebnim ustanovama za djecu s teškoćama u razvoju, pa se pretpostavlja da se može raditi i o ustanovama koje su osnovale neprofitne organizacije.⁸ Isto vrijedi i za osnovno umjetničko školovanje koje se ostvaruje u *posebnim osnovnim glazbenim i plesnim školama*⁹, po posebnim programima u okviru osnovne škole, te druge *obrazovne ili kulturne ustanove* (srednje umjetničke škole, otvorenog ili narodnog sveučilišta i dr.)¹⁰ Ministarstvo prosvjete i športa može pojedine osnovne škole imenovati vježbaonicama za obrazovanje i osposobljavanje studenata. Zanimljivo je da Zavod za školstvo, *ustanove ili pojedinci* mogu predložiti izvođenje eksperimentalnog programa kojeg odobrava Ministarstvo prosvjete i športa. Na temelju javnog natječaja, Ministarstvo određuje osnovne škole u kojima će se ostvarivati prihvaćeni eksperimentalni programi. Njihovo izvođenje i rezultate prati Zavod za školstvo u suradnji s odgovarajućim fakultetima.¹¹

Odredbe o financiranju privatnih osnovnih škola također su nejasne, a izvjesno je da se, kao i kod predškolske djelatnosti, sredstva za programe koji predstavljaju javne potrebe te za potrebe vježbaonica i eksperimentalnih programa osiguravaju u proračunima države, odnosno jedinica lokalne samouprave i uprave.

c) Srednje školstvo

Srednjoškolske ustanove su, prema Zakonu o srednjem školstvu (NN 19/92, 27/93 i 50/95), srednje škole i učenički domovi. Dok javnu srednju školu osniva RH, privatnu srednju školu može osnovati *domaća*

---

⁸ Vidi Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju (NN 23/91).

⁹ Vidi Pravilnik o osnovnom umjetničkom školovanju (NN 53/93).

¹⁰ Tzv. pučka otvorena učilišta, vidi *infra* 3.3. c) Srednje školstvo.

¹¹ Vidi Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarivanja eksperimentalnih programa u osnovnim školama (NN 40/91).

fizička i pravna osoba uz prethodnu suglasnost ministra prosvjete i športa.

Članak 36: “Srednja škola u privatnom vlasništvu koja se osniva i radi prema odredbama ovoga zakona je *privatna srednja škola s pravom javnosti*.” Privatna škola s pravom javnosti mora u svom nastavnom planu i programu sadržavati barem zajednički dio nastavnog plana i programa kojeg donosi Ministarstvo prosvjete i športa (čl. 10), te upotrebljavati udžbenike koje odobri ministar. Zadovoljavanje uvjeta za početak rada privatne srednje škole utvrđuje Ministarstvo.¹² Na srednjoškolsko obrazovanje pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina primjenjuju se i drugi propisi (vidi, *supra* 2.2.f). Osim toga, ministar može odobriti inozemnoj srednjoj školi izvođenje inozemnih programa srednjeg školstva na teritoriju RH (čl. 39).

Na učeničke domove se na odgovarajući način primjenjuju odredbe o srednjim školama (osnivanje, odobrenja za rad), a *učenički domovi u privatnom vlasništvu (internati)* mogu samostalno određivati uvjete za prijem učenika, te troškove njihova smještaja i prehrane (čl. 41).

Srednjoškolske ustanove koje imaju suglasnost Ministarstva rada i socijalne skrbi mogu obavljati djelatnost posredovanja pri zapošljavanju redovitih učenika.¹³

Sredstva za financiranje privatnih srednjih škola s pravom javnosti i internata osiguravaju osnivači, ali ako njihovi programi imaju *karakter javnih potreba* u oblasti srednjeg školstva od interesa za RH mogu se financirati i iz sredstava za srednje školstvo Ministarstva prosvjete i športa. Sadržaj i opseg programa javnih potreba u oblasti srednjeg školstva od interesa za RH utvrđuje Sabor RH na prijedlog Vlade RH zajedno s državnim proračunom. To se prije svega odnosi na obrazovanje darovitih učenika, učenika s teškoćama u razvoju, te pripadnika etničkih i nacionalnih zajednica ili manjina. Svi programi kao i vježbovnice te eksperimentalni programi uređeni su na sličan način kao i kod osnovnog školstva.¹⁴

---

¹² Vidi Pravilnik o načinu i postupku utvrđivanja uvjeta za početak rada srednje škole (NN 50/92).

¹³ Vidi Pravilnik o posredovanju pri zapošljavanju redovitih učenika srednjoškolskih ustanova (NN 1/97).

¹⁴ Vidi Pravilnik o srednjoškolskom obrazovanju učenika s teškoćama i većim

Osnovno i srednjoškolsko obrazovanje odraslih izvode, osim srednjih škola, i *druge pravne osobe* koje za to imaju odobrenje Ministarstva. Posebne nastavne planove i programe za izobrazbu odraslih donosi ministar.¹⁵

Zakon o pučkim otvorenim učilištima (NN 54/97), članak 1: "... radi obavljanja djelatnosti osnovnoškolske i srednjoškolske naobrazbe odraslih, djelatnosti glazbenih i srodnih škola izvan redovitoga školskog sustava, djelatnosti javnog prikazivanja filmova, novinsko-nakladničke djelatnosti, radijske i televizijske djelatnosti te obavljanja djelatnosti u vezi s osposobljavanjem, usavršavanjem i prekvalifikacijom mladeži i odraslih izvan sustava redovite naobrazbe, jedinice lokalne samouprave i *domaće fizičke i pravne osobe mogu osnivati javne ustanove* za trajnu naobrazbu i kulturu pod nazivom pučka otvorena učilišta."

3.4. VISOKO ŠKOLSTVO I ZNANOST

Na temelju Zakona o visokim učilištima (NN 59/96), sveučilište, veleučilište i visoku školu mogu osnovati *tuzemne i inozemne fizičke i pravne osobe*. Prema članku 11, privatna sveučilišta, veleučilišta i visoke škole osnivaju se uz prethodnu suglasnost Ministarstva znanosti i tehnologije i uz pribavljeno mišljenje Nacionalnog vijeća za visoku izobrazbu. Takva privatna učilišta moraju zadovoljiti određene uvjete iz čl. 19 da bi im Ministarstvo izdalo dopusnicu za početak obavljanja djelatnosti. Kao i kod privatnih srednjih škola, nakon izdanog odobrenja privatna visoka učilišta dobivaju naziv "s pravom javnosti". Međutim, novčana sredstva koja se u proračunu RH osiguravaju za visoko školstvo i znanstveni rad namijenjena su samo javnim visokim učilištima, dok privatna visoka učilišta stječu svoja sredstva od zaklada, fondova, darovnica, školarina, stipendija te drugih izvora ako su u skladu s djelatnošću visokog učilišta (čl. 138 – 145).

---

teškoćama u razvoju (NN 86/92), Pravilnik o srednjoškolskom obrazovanju darovitih učenika (NN 90/93) i Pravilnik o vježbaonicama u srednjim školama (NN 11/94).

¹⁵ Vidi Pravilnik o izobrazbi odraslih (NN 21/98).

Članak 17: “Sveučilište, veleučilište te visoka učilišta u sastavu sveučilišta ili veleučilišta mogu u skladu sa zakonom osnivati računalne i informacijske centre, kazališta, knjižnice i druge pravne osobe čija djelatnost osigurava cjelovitost i potrebni standard sustava visoke naobrazbe.”

Sveučilište i visoko učilište u njegovom sastavu, pa tako i privatna visoka učilišta, mogu u svom sastavu osnovati znanstvenoistraživačke institute. Sukladno Zakonu o znanstvenoistraživačkoj djelatnosti (NN 59/96), znanstvenoistraživačke institute mogu osnovati *tuzemne i inozemne fizičke i pravne osobe* kao samostalne znanstvene institute (čl. 20). Institut se može osnovati kao ustanova ili kao trgovačko društvo, a za osnivanje privatnog instituta potrebna je prethodna suglasnost Ministarstva znanosti i tehnologije te pribavljeno mišljenje Nacionalnoga znanstvenog vijeća.

Članak 29: “Udruga se može baviti znanstvenoistraživačkom djelatnošću i registrirati se kao znanstvena udruga uz prethodnu suglasnost ministra.”

Sabor RH je na temelju članka 14 Zakona donio Nacionalni znanstvenoistraživački program (NN 16/96) koji se odnosi na razdoblje od 1996.–1998., a sadrži predviđanja do 2005. godine. U točki 3.7. (79) ističe se uloga znanstvenih i strukovnih udruga u institucijskoj infrastrukturi znanosti, posebice njihov doprinos očuvanju i razvijanju hrvatskog nacionalnog identiteta i prepoznatljivosti. Stoga se država obvezuje “stvoriti primjerene vrijednosne kriterije za njihovo podupiranje”, te će Ministarstvo “aktualizirati popis temeljnih znanstvenih i strukovnih udruga i njihovih asocijacija radi potpunijega uvida u njihov doprinos znanosti i tehnologiji u RH.” Težit će se također “uključivanju prijedloga znanstvenih udruga u politiku razvoja hrvatske znanosti.” Nadalje se, u točki 3.8. (80) ističe važnost znanstvenih skupova kao oblika komuniciranja te napominje da se sredstva za znanstvene skupove dodjeljuju registriranim znanstvenim i znanstveno-nastavnim ustanovama te znanstveno-stručnim udrugama čije je sjedište u RH. “Sredstva se dodjeljuju samo za djelomično pokrivanje troškova i treba težiti da ona u budućnosti budu samo inicijalna, pa po uzoru na skupove u inozemstvu troškove održavanja treba pokrivati kotizacijom i sponzorstvom.”

U proračunu RH osiguravaju se sredstva za izvedbu Nacionalnog znanstvenoistraživačkog programa (primjerice za *znanstvenoistraži-*

važke projekte, razvojne projekte i projekte razvoja postojeće i uvođenja nove infrastrukture, te za rad znanstvenih udruga), kao i posebna sredstva za ostale namjene u znanstvenoistraživačkoj djelatnosti (čl. 68). Opći kriteriji za prosudbu i ocjenjivanje projekta su njegovo značenje za razvitak Republike Hrvatske, njegova znanstvena vrijednost i međunarodna relevantnost, međunarodno priznata postignuća podnositelja projekta, racionalnost organizacije i izvedbe projekta, ekološka prilagodba projekta (čl. 62). Ugovor o izvedbi projekta sklapa Ministarstvo s odgovornim nositeljem i pravnom osobom u kojoj se projekt izvodi.

Konačno, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti¹⁶ (dalje: HAZU) kao najviša znanstvena i umjetnička ustanova u RH potiče i organizira znanstveni rad te surađuje s drugim akademijama znanosti i umjetnosti, sveučilištima, znanstvenim ustanovama, državnim tijelima, kulturnim i drugim ustanovama, te znanstvenicima i umjetnicima iz zemlje i inozemstva. U proračunu za 2000. godinu HAZU raspolaže s 2.700.000 kn (oko 318.000 USD) za prijenos neprofitnim organizacijama.

Nedostatak financijskih sredstava najveći je problem s kojim se susreće znanstvena djelatnost u RH. Teško gospodarske stanje u kojem se nalazi država velika je prepreka razvoju objektivno velikih potencijala na tom području.

3.5. NEKI POSLOVI IZ PODRUČJA KULTURE

a) Zakon o knjižnicama (NN 105/97)

Članak 4: “Knjižnice se osnivaju kao javne ustanove ili kao *ustanove*. ... knjižničnu djelatnost mogu obavljati i ustanove i *druge pravne osobe*.”

Članak 29.: “Za *posebne programe* knjižnica sredstva osiguravaju njihovi osnivači, županije, odnosno Grad Zagreb, gradovi ili općine na

¹⁶ Zakon o Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti (NN 34/91).

području kojih se takav program ostvaruje, ministarstva u čijem je djelokrugu program koji se ostvaruje, kao i druge pravne i fizičke osobe. Sredstva za obavljanje *posebnih zadaća u sklopu hrvatskog knjižničkog sustava* osiguravaju se iz državnog proračuna putem Ministarstva kulture, Ministarstva znanosti i tehnologije i Ministarstva prosvjete i športa.”

b) **Zakon o muzejima** (NN 142/98)

Članak 16: “... Muzeje kao ustanove mogu osnovati *domaće pravne i fizičke osobe*. ... Muzeje, galerije i zbirke unutar ustanova i drugih pravnih osoba, osnivaju osnivači ustanova i drugih pravnih osoba u čijem se sastavu nalaze kao svoje podružnice, odnosno kao svoje ustrojbene jedinice.”

Članak 32: “...Sredstva za *posebne programe* osiguravaju osnivači, a zavisno od svog interesa i tijela državne uprave u čijem je djelokrugu program koji se ostvaruje, kao i županije, Grad Zagreb, gradovi i općine na području kojih se program ostvaruje, te druge pravne i fizičke osobe.”

3.6. **KONCESIJE**

Sukladno članku 1 Zakona o koncesijama (NN 89/92), *domaća i strana pravna i fizička osoba* može koncesijom steći:

- pravo gospodarskog korištenja prirodnih bogatstava te drugih dobara za koje je zakonom određeno da su od interesa za RH;
- pravo obavljanja djelatnosti od interesa za RH te izgradnje i korištenja objekata i postrojenja potrebnih za obavljanje tih djelatnosti.

Koncesija se ne može dati na šumska i druga dobra utvrđena posebnim zakonom.

Nakon provedenog javnog prikupljanja ponuda ili javnog natječaja (ili nakon prihvaćanja zahtjeva ako je to posebnim zakonom određeno), nadležno tijelo državne vlasti (ovisno o pojedinom dobru ili djelatnosti) sklapa ugovor o koncesiji s podnositeljem ponude.

4. OSTALE MOGUĆNOSTI SURADNJE

---

a) **Zakon o zaštiti okoliša** (NN 82/94 i 128/99)

Članak 6 stavak 3: “Građani, kao pojedinci ili *organizirani radi zaštite okoliša u društva, strukovne udruge i druge nevladine organizacije*, pridonose ostvarivanju ciljeva zaštite okoliša i provedenu učinkovite zaštite okoliša.”

b) **Uredba o procjeni utjecaja na okoliš** (NN 34/97)

Procjena utjecaja na okoliš potrebna je za zahvate određene u Popisu zahvata (tiskan uz Uredbu). Utjecaj zahvata na okoliš i njihovu prihvatljivost ocjenjuje Komisija za ocjenu utjecaja na okoliš koju imenuje Vlada RH, na temelju stručne studije te mišljenja, prijedloga i primjedbi zainteresiranih osoba (pa i *neprofitnih organizacija*) koji se daju tijekom javnog uvida.

Članak 19: “Studija se stavlja na javni uvid koji traje najmanje 15, a najviše 60 dana.”

c) **Zakon o zaštiti od elementarnih nepogoda** (NN 73/97)

Članak 21: “... obvezno se donose planovi zaštite i spašavanja stanovništva i imovine koje donosi Vlada RH za područje RH, odnosno predstavnička tijela jedinica lokalne samouprave i uprave za svoja područja ... [koji utvrđuju] ... organizirane sudionike zaštite (vrste, broj i opremljenost postrojbi civilne zaštite, tijela državne uprave i lokalne samouprave i uprave ... *udruge građana uključene u sustav zaštite i spašavanja.*)”

d) **Zakon o zaštiti osoba s duševnim smetnjama** (NN 111/97)

Članak 2: “Zaštita i unapređivanje zdravlja osoba s duševnim smetnjama ostvaruje se:

... *poticanjem udruživanja osoba s duševnim smetnjama* u cilju ostvarivanja njihovih prava, samopomoći i pomoći.”

Članak 60: “Državno povjerenstvo za zaštitu osoba s duševnim smetnjama osniva se pri Ministarstvu zdravstva.”

e) Odluka o osnivanju Povjerenstva Vlade RH za osobe s invaliditetom (NN 45/97)

Točka III: U ostvarivanju svojih zadataka Povjerenstvo: “... 6) najmanje dva puta godišnje održava sastanka s *predstavnicima udruga invalida i roditelja invalidne djece.*”

Od 14 članova povjerenstva, polovicu čine predsjednici udruga invalida i roditelja invalidne djece, prema osnovnim uzorcima invaliditeta (točka IV).

f) Odluka o osnivanju Komisije za suzbijanje zlouporabe droga (NN 68/93)

Točka II: “... Komisija za potrebe svog djelovanja organizirano prikuplja dokumentaciju i druga dokazna sredstva kojima raspolažu tijela državne vlasti i *nevladine organizacije* u RH.”

g) Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži

Sukladno Uredbi o unutarnjem ustrojstvu (NN 124/99), *pojedinici odjeli Državnog zavoda “suraduju s nevladinim organizacijama za zaštitu obitelji”, “suraduju s nadležnim tijelima i udrugama po pitanju zaštite djece”, “prate i proučavaju rad i razvoj udruga mladeži”* te “objedinjavaju rad državnih tijela, *humanitarnih organizacija i udruga* u zajednički nacionalni program zaštite obitelji, materinstva, djece i mladeži, suradnje sa znanstvenim, kulturnim i prosvjetnim ustanovama...”

Pri Državnom zavodu djeluje i Vijeće za djecu od 35 članova čija 3 člana čine *predstavници udruga* koje predloži Ministarstvo rada i socijalne skrbi i sam Državni zavod (Odluka o osnivanju Vijeća za djecu NN 132/98).

Povjerenstvo Vlade RH za prevenciju poremećaja u ponašanju djece i mladeži i zaštitu djece s poremećajima u ponašanju (Odluka o osnivanju ... NN 139/97) "... surađuje s nadležnim ministarstvima i drugim državnim upravnim organizacijama i ustanovama, znanstvenim institucijama, *stručnim i nevladinim udrugama*..."

h) Nacionalna politika za promicanje jednakosti

Vlada RH je nakon 4. svjetske konferencije o ženama, održane u Peking, odlukom od 9. svibnja 1996. imenovala Povjerenstvo Vlade RH za pitanja jednakosti (od proljeća 2000. Povjerenstvo Vlade RH za pitanje jednakosti spolova) kao nacionalno tijelo za promicanje položaja žena u društvu. Ono je izradilo Nacionalni program za poboljšanje položaja žena u RH kako bi se prevladao raskorak između legislative i stvarnog stanja u društvu u pogledu prisutnosti žena na svim razinama i u svim vidovima društvena života. Budući da u RH djeluje veliki broj nevladinih organizacija koje se bave pitanjima zaštite prava žena, suradnja s njima prepoznata je kao neophodna pri utvrđivanju politike jednakosti i prilikom njena provođenja. Povjerenstvo nastoji održavati redovite sastanke s predstavnicama nevladinih organizacija. Nacionalna politika sastoji se od niza konkretnih mjera na osam područja djelovanja (primjerice, ljudska prava žena, institucionalni mehanizmi za poboljšanje položaja žena, žene na položajima moći i odlučivanja, školovanje i stručno usavršavanje žena, itd.). U velikoj većini naznačenih mjera, suradnja s nevladinim udrugama čini osnovu djelovanja. Osim toga, Povjerenstvo za jednakost predviđa sufinanciranje projekata koji se bave ispitivanjem problema opisanih nacionalnom politikom.

Proračun za 2000. godinu predviđa mnogo manje sredstava za provedbu Politike, a izrada nove Nacionalne politike za promicanje jednakosti očekuje se do kraja iste godine. U praksi Povjerenstva pokazalo se da su udruge često zainteresirane isključivo za financijsku potporu, previdajući važnost ostalih oblika suradnje.

i) Nastavak obnove ratom stradalih područja (NN 159/98)

Vlada RH nije izričito navela suradnju s neprofitnim organizacijama u dokumentu "Nastavak obnove ratom stradalih područja" iako

program objektivno sadrži mnoge mogućnosti kooperacije. To se posebice odnosi na dio o povezivanju skupina i pomirenju, te na mrežu socijalne sigurnosti i podršku osjetljivim skupinama pučanstva.

j) Zakon o zapošljavanju (NN 59/96)

Temeljem članka 4 i posebnog Pravilnika o opsegu, uvjetima i načinu obavljanja poslova posredovanja pri zapošljavanju kada te poslove obavljaju pravne i fizičke osobe izvan Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (NN 82/96), neke *strukovne udruge*, pod uvjetom da imaju stalne stručne zaposlenike, mogu obavljati poslove posredovanja. Posredovanje se može obavljati isključivo za državljane RH, za rad u RH i isključivo za 16 nabrojanih zanimanja (primjerice, svirač, pjevač, učitelj glazbe, glumac, glazbenik, voditelj programa – spiker, itd.)

**k) Odluka o izradi Strategije razvitka RH
Hrvatska u 21. stoljeću (NN 29/00)**

Vlada RH uputila je putem javnih glasila poziv znanstveno-istraživačkim pravnim osobama, pojedincima iz društvenog i javnog života, hrvatskim znanstvenicima koji žive i rade u inozemstvu te drugim pravnim osobama i *nevladinim udrugama* da joj svoje prijedloge i ideje za izradu Strategije u pisanom obliku upute zaključno do 30. travnja 2000. godine.

5. SURADNJA NA LOKALNOJ RAZINI

5.1. FINANCIRANJE I POSEBNE MOGUĆNOSTI SURADNJE

Lokalne jedinice su samostalne u odlučivanju o poslovima iz svog samoupravnog djelokruga koji je određen Zakonom o određivanju poslova iz samoupravnog djelokruga jedinica lokalne samouprave i uprave (NN 75/93). S obzirom da najveći broj neprofitnih organizacija u RH djeluje na lokalnoj razini, njihovo dotiranje ovisi o za to predviđenim sredstvima u proračunu jedinica lokalne samouprave i uprave (županija, Grada Zagreba, gradova i općina). Sukladno članku 23 stavak 3 Zakona o udrugama, na dotacije iz lokalnih proračuna na odgovarajući se način primjenjuje Odluka o mjerilima za utvrđivanje udruga od interesa za RH. Sredstva se udrugama dodjeljuju putem pojedinih upravnih odjela u čiju nadležnost spada djelatnost udruga. (Financiranje po posebnim propisima, vidi *supra* 2.2.)¹⁷

Zakon o lokalnoj samoupravi i upravi (NN 90/92, 94/93, 117/93 i 128/99) ne spominje izričito mogućnost suradnje neprofitnih organizacija i tijela lokalne vlasti. Jedino se na razini mjesnih odbora spominje da ih je moguće osnovati na prijedlog *građana i njihovih organizacija i udruženja* (čl. 58). Mjesni odbori predstavljaju oblik neposrednog sudjelovanja građana u odlučivanju o poslovima od svakodnevnog utjecaja na njihov život, a statutom jedinice lokalne samouprave može im se povjeriti obavljanje pojedinih poslova iz samoupravnog djelokruga, za što se u proračunu općine ili grada osiguravaju posebna sredstva (čl. 60). Za sve ostale oblike suradnje relevantni su posebni propisi (vidi *supra* 3.).

---

¹⁷ Ovdje valja spomenuti i Zakon o kazalištima (NN 61/91) koji predviđa da se program privatnih kazališta (osnovanih kao ustanove, trgovačka društva ili umjetničke organizacije) može financirati iz proračuna grada odnosno općine (čl. 32).

a) **Uredba o javnoj raspravi u postupku donošenja prostornih planova** (NN 101/98)

Članak 9: “*Građani i udruge* sudjeluju u javnoj raspravi [o prijedlogu prostornog plana] na način da: imaju pristup i uvid u prijedlog prostornog plana, ... daju prijedloge i primjedbe...” Prije upućivanja konačnog prijedloga prostornog plana predstavničkom tijelu na donošenje, nositelj izrade dostavlja sudionicima u javnoj raspravi pisanu obavijest s obrazloženjem o razlozima neprihvatanja, odnosno djelomičnog prihvatanja njihovih očitovanja, prijedloga i primjedbi.

b) **Plan intervencija u zaštiti okoliša** (NN 82/99)

Točka 8: “*Za članove Stručnog povjerenstva za izradu plana intervencija u zaštiti okoliša na lokalnoj razini županijska skupština, Skupština grada Zagreba, odnosno gradsko i općinsko vijeće u pravilu imenuje predstavnike: ... i udruga čija je djelatnost promicanje zaštite okoliša, a koje djeluju na području županije.*”

c) **Zakon o komunalnoj djelatnosti** (NN 36/95, 70/97 i 128/99)

Neke komunalne djelatnosti, poput održavanja javnih površina, mogu biti od interesa određenim neprofitnim organizacijama koje se bave zaštitom okoliša. Pravo obavljanja komunalne djelatnosti mogu steći koncesijom koju dodjeljuje predstavničko tijelo jedinice lokalne samouprave na temelju javnog natječaja ili javnog prikupljanja ponuda prema kriterijima iz članka 11. Osim toga, jedinica lokalne samouprave može obavljanje komunalnih djelatnosti koje se financiraju isključivo iz njezina proračuna povjeriti fizičkoj i *pravnoj osobi* na temelju pisanog ugovora (čl. 13a). Takve komunalne djelatnosti kao i uvjete i mjere za provedbu javnog prikupljanja ponuda ili javnog natječaja određuje predstavničko tijelo dotične jedinice.

d) **Zakon o otocima** (NN 34/99)
i model revitalizacije i održivog razvitka otoka Cresa

Članak 1: “*Otoci, kao hrvatsko prirodno bogatstvo, te nekretnine na njima od osobitog nacionalnog, povijesnog, gospodarskog i ekološkog*

značenja od interesa su za Republiku Hrvatsku.” Sukladno člancima 3-8 Zakona, Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva u suradnji s nadležnim tijelima obalno-otočnih županija, gradova i općina izrađuje nacрте programa održivog razvitka otoka koje donosi Vlada. Poslove provedbe programa održivog razvitka otoka obavljat će županijski uredi nadležni za poslove gospodarstva, dok gradovi i općine mogu za obavljanje tih poslova osnovati vlastitu pravnu osobu ili te poslove povjeriti drugoj pravnoj osobi koja je za to dokazano stručno sposobna (dakle, i neprofitnoj organizaciji, institutu, ustanovi, i sl.).

Grad Cres je za izradu svog Plana održivog razvitka razvio suradnju s drugim čimbenicima na otoku. Nositelj složenog projekta *Model planiranja lokalnog razvoja na temelju savjetovanja s lokalnom zajednicom i prikazom najbolje praktične primjene* je Eko-centar *Caput Insulae* – Beli, nevladina organizacija za zaštitu prirodne i kulturne baštine. Osim lokalne uprave grada Cresa, u projekt je uključen i Plat-in d.o.o., organizacija za istraživanje, razvoj i zaštitu otočja i razvoj malog poduzetništva te niz drugih suradnika koji prenose svoja praktična iskustva u preradi vune, izradi suvenira od keramike, uzgoju tradicionalnih sorti voća i preradi voća, ljekovitog bilja i maslinovog ulja; time se stvara mogućnost za širenje ponude autohtonih otočkih proizvoda. Tijekom 16 mjeseci trajanja ovog projekta (od rujna 1999. do siječnja 2001.) održavaju se tematski sastanci na kojima sudjeluju vladine i nevladine organizacije, stručnjaci iz određenog područja i zainteresirani građani koji na temelju diskusije na zadanu temu sastavljaju prijedloge dijelova Plana održivog razvitka. Temeljna je ideja razvoj organske poljoprivrede, prije svega ovčarstva, na osnovi tradicije i zaštite prirodnog i kulturnog nasljeđa kao izvora za prihvatljivi turizam. Prihvatanje završne verzije Plana održivog razvitka otoka Cresa predviđeno je za 12. prosinca 2000. Osim toga, u sklopu istog projekta, Eko-centar je izveo niz drugih praktičnih akcija (uređenje eko-staze, jedinstvene izložbe *Povijest i umjetnost u prirodi*; tečajevi tradicionalnih zanimanja radi poboljšanje položaja otočkih žena; uključivanje djece iz Doma za odgoj djece u proizvodnju suvenira; itd.)

5.2. PROBLEMI U SURADNJI S LOKALNIM VLASTIMA I OSNIVANJE REGIONALNOG CENTRA

Ured Vlade RH za udruge organizirao je u jesen 1999. godine seminare pod nazivom “Modeli suradnje jedinica lokalne uprave i samouprave i udruga” u četiri najveća grada RH. Rezultati su pokazali da u praksi postoje mnogi nedostaci i problemi financiranja i suradnje općenito.

Prvo, tek manji broj jedinica lokalne samouprave i uprave dodjeljuje sredstva na temelju javnog natječaja uz artikulaciju jasnih i općepoznatih kriterija. Netransparentnost je česta pojava i na strani udruga čiji programi nisu jasno formulirani pa je teško odrediti kriterije vrednovanja njihova rada.

Drugo, postoji određeni stupanj međusobnog nepovjerenja i predrasuda. Udruge se doživljavaju kao “neozbiljan poslovni partner”, a tijela lokalne vlasti kao “birokratski, kruti i neosjetljivi aparat”; potrebna je bolja komunikacija i međusobno upoznavanje.

Treće, relativno velik broj udruga, često onih koje se bave sličnim pitanjima uz nejasne “granice nadležnosti” ili suprotstavljene pozicije i međusobnu netoleranciju, te ponekad i agresivno ponašanje predstavnika udruga, otežavaju poboljšanje odnosa vlasti i neprofitnog sektora. Osim toga, čini se da postoje “poznate udruge” kojima se uvijek dodjeljuje sredstva neovisno o kvaliteti programa, dok je neprofesionalnost na obje strane identificirana kao značajan problem u nekim sredinama. Najviše sredstava, u pravilu, dobivaju športske udruge, te neprofitne organizacije koje se bave djelatnošću kulture, tehničke kulture, zdravstva i socijalne skrbi.

Četvrto, nezastupljenost predstavnika udruga u gradskim i županijskim tijelima onemogućava izravniji utjecaj udruga na proces odlučivanja na lokalnoj razini.

Udruga CERANEO je u jesen 1999. godine u gradu Rijeci započela s pilot-projektom osnivanja Regionalnog centra za suradnju između udruga i lokalnih vlasti radi uspostavljanja trajne suradnje i komunikacije između poglavarstva, lokalnih udruga, medija, gospodarstva i građana. Riječka je regija odabrana zbog svog tradicionalno pozitivnog odnosa prema nevladinim organizacijama, a namjera je ovaj oblik su-

radnje ponuditi i drugim gradovima. Regionalni centar je, u suradnji s Poglavarstvom grada Rijeke, osnovan u ožujku 2000. Neke od planiranih aktivnosti uključuju organiziranje radionica o pisanju projekata i prikupljanju sredstava, te o pristupu i suradnji s medijima; razvoj i usvajanje programa suradnje Gradskog vijeća s udrugama; razvoj pružanja socijalnih usluga koje se odnose na najkritičnije probleme u lokalnoj zajednici; i sl.

ZAKLJUČAK

Uloga neprofitnog sektora u demokratskom društvu toliko je bitna da odnos spram njega postaje jednim od mjerila demokracije i, općenito, društvenog razvoja. U proteklom desetljeću, hrvatske su udruge stekle ugled i snagu pružajući humanitarnu pomoć, radeći s izbjeglicama i prognanicima, civilnim i vojnim žrtvama rata. Međutim, i pored velikog broja registriranih neprofitnih organizacija, u RH ima dosta problema koji ograničavaju njihove djelatnosti, a ponekad i toliko otežavaju da dolazi do njihova gušenja ili barem smanjenja aktivnosti. Temeljni problemi su:

- neadekvatan zakonski okvir i još uvijek paternalistički odnos države spram neprofitnih organizacija (potreba države da ima što veći nadzor nad radom neprofitnih organizacija ponekad je išla tako daleko da se one nazivaju unutrašnjim neprijateljem, rušiteljem društva i sl.; Zakon o udrugama i Zakon o humanitarnoj pomoći daju državi velike mogućnosti uplitanja u rad neprofitnih organizacija);

- nedostatak financijskih sredstava i odgovarajuće državne politike poticanja donatorstva (financiranje neprofitnog sektora otežano je zbog opće gospodarske situacije; porezni propisi gotovo da “kažnjavaju” rad neprofitnih organizacija, izuzetno su nepoticajni, a tradicija mecenstva i zakladništva nedovoljno razvijena), te

- netransparentnost i neprofesionalizam prisutan ponegdje s obje strane (nedovoljna transparentnost rada državnih tijela, posebice na lokalnoj razini, uz centralizaciju i birokratizaciju državne uprave smanjuje prostor za djelovanje ostalih aktera).

Međutim, mnoge su udruge neučinkovite i zbog unutrašnjih problema i nejasno definiranih ciljeva koji se mijenjaju s dolaskom novih ljudi ili s izvorom sredstava. Ponegdje je upitna i unutrašnja demokracija. Uz to, mnoge ne znaju sastaviti kvalitetne projekte ili kvalitetno planirati potrošnju ionako ograničenih sredstava.

Osnivanjem Ureda Vlade RH za udruge pokušalo se riješiti bar dio nagomilanih problema i uspostaviti trajna kvalitetna komunikacija s neprofitnim sektorom. U pripremi je i novi Zakon o udrugama.

Trenutno je neprofitni sektor u RH na putu iz faze rane tranzicije u fazu konsolidacije.

BILJEŠKE

BILJEŠKE

BILJEŠKE

Copyright © 2000 by ICNL
All rights reserved
International Center for Not-for-Profit Law
733 15th Street, NW
Suite 420
Washington DC 20005 USA
Voice: 202-624-0766, Fax: 202-624-0767
Web: www.icnl.org, E-mail: infoicnl@icnl.org

ICNL
C.E.E. Regional Office
Apaczai Csere Janos 17-1
1052 Budapest
Hungary
Voice / Fax: (36 - 1) 318 69 23
E-mail: icnl@pronet.hu

B.a.B.e.

Budi aktivna, Budi emancipirana – Grupa za ženska ljudska prava
10 000 Zagreb, Prilaz Gjure Deželića 26
Tel. 385 1 48 46 180; tel./fax: 385 1 48 46 176
E-mail: babe@zamir.net
Web: www.babe.hr